

Múlt és jelen egybefolyik a Duna-delta hullámmzó víztükrében. Makáry Sebestyén *Deltája*, akár a Duna elágazó torkolata, a költőt különböző partszakaszok felé sodorja, ahonnan, az élményfossziliákat összegyűjtve és megőrizve, a tudat közös tengerébe folyik – az emlékezés tengerébe.

Pop Lara 75

A *Delta* verseinek magját az emlékezés, vagy pontosabban, az emlékezés *folytonossága* adja.

A kötet első versciklusában felidéződnek az első

TÖREDÉKEK A MÚLTBÓL A JELEN DUNÁJÁBAN

Makáry Sebestyén: *Delta*

Duna-menti gyerekkori árvizek a Nagymaros és Visegrád közti szakaszon, az iszapos-törmelékes parton való csatangolások utáni bizsergés érzete a talpon, és a partba ágyazódott rajzoscsiga mintázatának folytonossága: „egymásba tükröződő cikkcakk/-és hullámvonala[i]”. Mikroszkopikus részletességgel jelennek meg a múlt hullámvonalai, olykor már biologikus részletességgel – de személyességükből mit sem veszve őrzik meg lenyomatukat a rajzoscsiga önmagába visszatérő vonalai. Elmosódik az időérzetünk, ahogy bejárjuk a tízmillió éves Duna első medreit és a költő barangolását a Ma partszakaszain, ahogy rábukkan egy korallra, ami az ósóceánból emelkedhetett ki: „Ebben a korallban összeér minden, ami soha nem érhetett össze”. Makáry biztosít arról, hogy bár a Duna folyása jelölhet áthidalhatatlan távolságokat térben és időben, múlt és jelen találkozhat és egyesülhet egy-egy partra sodort fossziliában.

Egy zártabb világ folytonossága tárul elénk *A Börzsöny szerzetesei* ciklusban. Egy ma már romokban álló, 15. századi kolostor történetét, vagy inkább *utótörténetét* ismerhetjük meg. A kolostor maga egy évszázadig állt egy teljesen ismeretlen település apró dombocskáján. Makáry nem a kolostor egykori létezésének tényét helyezi előtérbe, hanem annak a romjaiból fennmaradt tárgyakét, amelyek őrzik a kolostor emlékét és továbbviszik a jelenbe: egy szög, amelyet háromszáz évvel a kolostor lerombolása után egy falu harangjába öntöttek, vagy egy kút, amely a feltárásakor is hozott pár csepp ivóvizet. Makáry a részletekre, a helyszín mikrovilágára fókuszál; azokra a tárgyakra és élőlényekre, amelyek az ember figyelmét könnyen elkerülhetik: „Ma a pirosló hunyor virágzását kevesen figyelik. / Pedig mintha / a szerzetesek munkája folytatódna bennük”. A ciklus a természet körforgásában nyeri el folytonosságát; hiába avatkozik bele a természet rendjébe az ember és pusztítja el annak értékeit, „a pirosló hunyor minden évben kihajt”.

A *Szamos felső folyásánál* című ciklus az emlékezésnek egy személyesebb változatát tárja elénk. Makáry a Kolozsváron töltött fél évének lelkiállapotát idézi föl pillanatképekben. Ez a kötet leginkább prózára hajzó ciklusa

– és itt érezhető a legerősebben a költői én jelenléte. Prózai keretbe foglalt töredékes élményleírások ezek, színes képekkel tarkítva, amelyek mind az emlékek személyes jellegét, mind az élmények vizualitását kiemelik. Az egyik kép a Szamos-parti sétányt ábrázolja, naplementekor. A lemenő napot 76 félig eltakarja egy szomorúfűz, a part túloldalán dombok magasodnak a távolban. A kép kissé ferde; a kamera megdőlvé rögzítette a képet. Ez a „kettős, felszabadító megdőlés” jellemzi Makáry kolozsvári hónapjait; egyszerre érzi magát otthon az egyetemi városban, ahol „csincs Zorro[t]” rendel a helyi kocsmában a barátaival és átszellemülve hallgat egy románt, aki verset szaval a kocsmá teraszán reggel négykor – és közben biztonsággal tölti el, hogy egy másik kocsmában a három pultos közül kettő magyar.

Ez a kettős érzet végigkíséri az egész kötetet. A múlt, ahogy jelenthet egy biztos átmenetet, kapaszkodót a jelenbe, ugyanúgy lehet áthidalhatatlan teher. „A tükröződések [...] / már sokkal kevésbé / a hétköznapi világ tükröképei, / mintsem a megkapaszkodni képtelen / tudat lenyomatai”. Makáry szeme a részletekhez olykor „kompenzáció” egy fel nem dolgozott trauma kezelésére: „Apámmal nehéz beszélgetnem. / A kép elemzésével próbálom kompenzálni”. A teljesség hiánya és annak keresése átszővi a második, *A folytonosság verseiből* című ciklus verseit. A verseknek van ugyan egy sajátos sodrásuk, de a tér és idő folytonossága folytonos hiányérzettel társul. Rögtön az első vers (*Bicska*) kimozdít a komfortzónánkból tényszerű, töredezett stílusával: „Kinyitva hagytam az ágyon, / testmeleg. A pengéjére markolok”. *A csonkaságról* című vers befejezetlennek hat, a folytonos várakozás, a katarzisz hiánya a vers végén – „a lélekdarabokból kibomló / [...] rózsa illatát várom” – a harmónia lehetetlenségét fagyasztja belénk.

Az egység felbomlását a verseken *belüli* törések is jelölik. *A Kert és benne az erdőben* kert és erdő, kint és bent, múlt és jelen összemosódik („a százéves fákkal borított hegyoldal is / kertté változik, csak kívül az erdő, / csak a folytonos avar idebenn, egy halott / lépteit”). De ez az összemosódás vészjósló: a tördelésben szándékosan üresen hagyott egyetlen sor olyan, mint egy törés a harmónia látszatában: „állatok lenyúzott teste” és „fák kiszivárgó füstje” követik, majd zárják le baljós hangon a verset.

Talán a favágós tematikájú versek állnak a legközelebb a teljességhez, de még épp nem lépnek be a kapuján. *A Fatelepb*ben Makáry a favágó és környezetének harmóniáját festi le. A jelenet a természet illataival és hangjaival teli; csak egyszer-eyszer hasít bele egy fejszecsapás, aminek ismétlődő visszaterése beleolvad az erdő békés folytonosságába. A monoton munka szinte álomszerűvé válik Makáry világában, de az idill egy fejszesuhintással újra betör a göcsörtös fakéregbe: „Mikor beragad a fejsze / vagy visszapattan a görcsről, / lassan észreveszed magad”.

Az ember észreveszi magát a valóságban. A Duna sodrásában felcsillan egy-egy emléktárgy, ami őrzi az idő múlását: egy konzervdoboz, petpalack, lehullott ágak, levelek, kavics, törmelék. Töredékek a múltból a jelen Dunájában. Makáry világa is töredékeiben teljes. A vízparton állva láthatjuk is életének – életünknek – partszakaszait a távoli hullámok tükrében. 77
(*FISZ, Bp., 2021*)

Új Forrás 2022/8 – Pop Lara: Töredékek a múltból a jelen Dunájában
Makáry Sebestyén: *Delta*